

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 198/2015-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. augusta 2015 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Ľubomíra Dobríka o sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených Advokátskou kanceláriou Hudzík & Partners s. r. o., Mnoheľova 830/15, Poprad, konajúcou konateľom a advokátom JUDr. Jánom Hudzíkom, vo veci namietaného porušenia ich základného na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 6 Co 206/2013 z 30. júna 2014 takto

rozhodol:

1. Základné právo [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie zaručené čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 6 Co 206/2013 z 30. júna 2014 porušené boli.

2. Uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 6 Co 206/2013 z 30. júna 2014 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Prešove je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 552,08 € (slovom päťstopäťdesiatdva eur a osem centov) na účet Advokátskej kancelárie Hudzík & Partners s. r. o., Mnoheľova 830/15, Poprad, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 198/2015-11 z 12. mája 2015 prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 6 Co 206/2013 z 30. júna 2014 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia podali žalobu o určenie, že vec patrí do dedičstva proti odporcom určeným v žalobe, o ktorej rozhodol Okresný súd Poprad (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom tak, že žalobe vyhovel. O trovách tohto konania rozhodol uznesením sp. zn. 20 C 86/2010 z 27. augusta 2012 tak, že zaviazal odporcov spoločne a nerozdielne zaplatiť sťažovateľom trovy konania v celkovej sume 4 576,70 €

do troch dní od právoplatnosti uznesenia. Proti označenému uzneseniu okresného súdu podali odporcovia odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením z 26. marca 2013 tak, že uznesenie okresného súdu zrušil z dôvodu, že nepoužil správne ustanovenie právneho predpisu a zároveň sa s aplikáciou výnimočného ustanovenia § 150 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“) nevysporiadal. Okresný súd opätovne rozhodoval o trovách konania a uznesením sp. zn. 20 C 86/2010 zo 16. augusta 2013 zaviazal odporcov spoločne a nerozdielne zaplatiť sťažovateľom trovy konania v sume 3 749,02 € do pätnástich dní od právoplatnosti uznesenia. Odporcovia opätovne podali proti uzneseniu okresného súdu o trovách konania zo 16. augusta 2013 odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že zmenil odvolaním napadnuté uznesenie tak, že účastníkom náhradu trov nepriznal. Sťažovatelia tvrdia, že krajský súd napadnutým uznesením porušil ich označené práva, a to nesprávnou aplikáciou zákonného ustanovenia § 150 OSP v rozpore s obsahom súdneho spisu. Poukazovali na to, že napadnuté uznesenie je odôvodnené tým, že neoznačili relevantné dôkazy pri prvom úkone, ktorý im patrilo, čo nezodpovedá skutočnosti, keďže oni ako navrhovatelia dôkaz, na ktorý poukazoval krajský súd v odôvodnení svojho uznesenia, označili ešte v samotnej žalobe.

Ústavný súd po prijatí sťažnosti sťažovateľov na ďalšie konanie 16. júna 2015 vyzval krajský súd na vyjadrenie sa k vecnej stránke prijatej sťažnosti a oznámenie, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

Vyjadrenie krajského súdu bolo ústavnému súdu doručené 15. júla 2015. V jeho prílohe sa nachádzal zberný súdny spis, vyjadrenie predsedníčky krajského súdu, ktorá k veci uviedla, že po podaní žaloby sťažovateľov sťažovatelia sami v priebehu konania mali ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania, čo vzhľadom na komplikovanosť príbuzenských, a tým aj právnych vzťahov, ako aj dôkaznej situácie mali urobiť už v samotnej žalobe. Krajský súd v tejto súvislosti považoval výzvu jedného zo sťažovateľov niektorým z odporcov v konaní „na vypustenie podielov“ za nedostatočnú ako preventívny nástroj predísť sporu a vyslovil názor, že „analýza, ktorú podal právny zástupca sťažovateľov až

v priebehu konania sa mala vykonať pred začatím súdneho konania, ale nie s notárom, ale so žalovanými a to so všetkými. Potom by bolo naozaj spravodlivé, aby žalovaní znášali trovy konania, ak by napriek dôkladnej analýze žalobný nárok neuznali.“.

Krajský súd vo svojom vyjadrení však zároveň uznal argument sťažovateľov, že „už v žalobe uviedli dedičské rozhodnutie D 87/31 a z tohto dôvodu je odôvodnenie Krajského súdu v Prešove, že tak neurobili, nedôsledné. Dovoľujeme si však Ústavnému súdu Slovenskej republiky vyjadriť názor, že dôležitý je celý kontext odôvodnenia a to smeruje k nepriznaniu trov z dôvodu, že až v priebehu konania sa vyjasnila otázka komplikovaných príbuzenských vzťahov a že sťažovatelia aj po žalobe navrhovali vykonať dokazovanie vrátane doplnenia rozhodnutí k predmetným parcelám, čo je de facto aj rozhodnutie D 87/31...“. Vzhľadom na uvedené predsedníčka krajského súdu považovala napadnuté uznesenie za súladné s označenými právami sťažovateľov, vecne správne a spravodlivé, a preto žiadala, aby ústavný sťažnosti nevyhoveli. V závere svojho vyjadrenia predsedníčka krajského súdu vyjadrila súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

Právny zástupca sťažovateľov v stanovisku doručenom ústavnému súdu 31. júla 2015 vyjadril súhlas s upustením od verejného pojednávania vo veci v konaní pred ústavným súdom. Vo svojom vyjadrení opätovne poukázal na nesprávne a arbitrárne závery krajského súdu uvedené v napadnutom uznesení.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy) (napr. I. ÚS 13/00, I. ÚS 49/01).

Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola

právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

Ústavný súd vo svojej konštantnej judikatúre pravidelne pripomína, že nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmavať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01).

Všeobecné súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (§ 1 OSP; obdobne napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09).

Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodiť z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci. A preto z týchto hľadísk posudzoval ústavný súd aj sťažovateľmi napadnuté uznesenie krajského súdu.

Základnou a najzávažnejšou námietkou sťažovateľov bolo ich tvrdenie, že krajský súd v rozpore s obsahom spisu konštatoval, že sťažovatelia neuplatnili rozhodný, respektíve relevantný dôkaz pre vyhovie ich žalobe pri prvom úkone, ktorý im patril. Tým dôkazom podľa krajského súdu malo byť „*rozhodnutie Okresného súdu v Spišskej Sobote vo veci D 87/31, ktoré bolo z Okresného úradu Poprad, katastrálny odbor zaslané na výzvu súdu*“. Sťažovatelia namietali, že už v žalobe označili tento relevantný dôkaz, preto aplikácia § 150 OSP vychádza z nesprávnej premisy, a preto dôvody, na ktorých stojí napadnuté uznesenie, sú vecne nesprávne, porušujúce ich označené práva.

Ústavný súd v súčinnosti s okresným súdom si zabezpečil kópiu žalobného návrhu sťažovateľov v danej veci, z ktorého je evidentné, že žalobcovia už pri prvom úkone, ktorý im patril, označili podľa názoru krajského súdu relevantný dôkaz, na základe ktorého okresný súd vyhovel ich žalobe, preto je potrebné dať za pravdu sťažovateľom, že dôvod aplikácie § 150 OSP v okolnostiach prípadu je v rozpore s obsahom súdneho spisu, a teda je nesprávny. Obrana krajského súdu uvedená vo vyjadrení predsedníčky krajského súdu a citovaná v prvej časti tohto rozhodnutia je nenáležitá, pretože nevychádza z odôvodnenia napadnutého uznesenia (nie je jeho obsahom). Vychádzajúc z odôvodnenia napadnutého uznesenia je možné identifikovať len jediný dôvod aplikácie § 150 OSP, a to súdom uvedenú skutočnosť, že sťažovatelia tým, že v konaní neuviedli dôkazy pri prvom úkone, ktorý im patril, prispeli k dĺžke konania i k vzniku trov, preto krajský súd náhradu trov nepriznal. Tento záver krajského súdu je preukázateľne mylný, preto dôvody, na ktorých stojí napadnuté uznesenie, sú neudržateľné.

Pokiaľ ide o názor krajského súdu uvedený vo vyjadrení k prijatej sťažnosti, že dôkladnú analýzu mal právny zástupca sťažovateľov predostrieť všetkým odporcom ešte pred súdnym sporom a vtedy by bolo spravodlivé priznať náhradu trov konania, je prinajmenšom pochybný, pretože ak je krajský súd toho názoru, že vlastníctvo zaväzuje v tom zmysle, že vlastník by mal poznať svoj majetok, tak to platí aj v prípade odporcov, ktorí neboli vlastníkmi a proti ktorým žaloba sťažovateľov smerovala. Je nepochybné, že žaloba bola podaná dôvodne a v situácii, keď žalovaní sa dobrovoľne nechceli vzdať

nehnutelnosti, o ktorej nevedeli, či im patrí alebo nie. Pokiaľ ide o úvahu krajského súdu týkajúcu sa obsahu predsúdnej výzvy, krajský súd paradoxne uvádza, že s identifikáciou a orientáciou v pozemkoknižných a katastrálnych listinách mali evidentne problém obe strany, teda aj žalovaní, preto by bolo absurdné od účastníkov, respektíve ich právnych zástupcov požadovať, aby v rámci predsúdnej výzvy právny zástupca sťažovateľov predostrel dôkladnú analýzu vzťahov a dôkazov, ktorej by žalovaní zrejme nerozumeli a výzve nevyhoveli, a len v tom prípade by súd v danej veci priznal náhradu trov konania. Takýto názor podľa ústavného súdu nemá oporu v právnom poriadku Slovenskej republiky a kladie neprimerané nároky na strany, ktoré sa práve z dôvodu rozdielných pohľadov na vec obrátili na všeobecný súd, aby ich vec rozhodol podľa práva.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru o porušení označených práv sťažovateľov napadnutým uznesením krajského súdu (bod 1 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s ustanovením § 56 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Vzhľadom na to, že ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu, bolo pre dovŕšenie ochrany porušených práv potrebné využiť aj právomoc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, resp. podľa § 56 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde, a preto zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

V ďalšom postupe je krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde). Krajský súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 56 ods. 7 zákona o ústavnom súde).

III.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľov si uplatnil trovy konania, ktoré vyčíslil v celkovej sume 720,32 €.

Ústavný súd priznal sťažovateľom trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2013 v sume 804 €. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2014 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti) po 134 €. Vzhľadom na to, že právny zástupca zastupoval štyri osoby, v zmysle § 13 ods. 2 vyhlášky sa základná sadzba tarifnej odmeny zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb. Vychádzajúc z uvedeného, že právny zástupca zastupoval štyri osoby, hodnota jedného úkonu právnej služby tak predstavuje sumu 268 €. Ďalej má právny zástupca sťažovateľov nárok aj na náhradu režijného paušálu 8,04 € za dva úkony podľa vyhlášky vykonané v roku 2014. Pokiaľ ide o vyjadrenie právneho zástupcu sťažovateľov doručené ústavnému súdu 31. júla 2015, ústavný súd za tento úkon právnej služby náhradu trov nepriznal, pretože toto písomné podanie vo veci samej neprinieslo nové skutočnosti alebo informácie, ktoré by ústavnému súdu neboli už skôr známe zo sťažnosti a z predloženého súdneho spisu.

Na základe uvedených skutočností ústavný súd priznal celkovú náhradu trov konania v sume 552,08 €, tak ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu (bod 3 výroku nálezu).

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (bod 3 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. augusta 2015